

Eesti kirjanduse olümpiaadi eelvooru küsimused / N, 24.11.2022 / Küsimused ilmusid õpilastele juhuslikus järjekorras

NR	KÜSIMUS	VASTUSEVARIANDID	ÕIGE VASTUS
1.	Seo tükk raamatu kaanest õige teosega (õpilastele ilmusid kaanepildid suvalises järjekorras; teosed olid valikutena antud)	<p>a)</p> <p>b)</p> <p>c)</p> <p>d)</p> 	<p>a) Kolmandad mäed</p> <p>b) Kallid kaasteelised</p> <p>c) Taevakivi</p> <p>d) Wikmani poisid</p>

e)

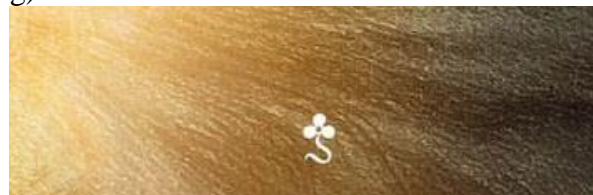
e) Keisri hull

f)

f) Paleontoloogi päevaraamat

g)

g) Janu on kõikidel kaks

h)

h) Janu on kõikidel üks

2.	Märgi ära kohad, kus Jaan Kross on pikemat või lühemat aega elanud ja/või tegutsenud:	Pärnu, Kalamaja, Westholmi Gümnaasium, Tartu Ülikool, korporatsioon Patria, Eesti Üliõpilaste Selts, Peterburg, Patarei vangla, Nõmme, Komi söekaevanduslaager, Abani linn Krasnojarski krais, Rakvere teater, Kirjanike Maja Tallinnas, sunnitöölaager Vorkuta lähedal	ÕIGED VASTUSED: Kalamaja, Westholmi Gümnaasium, Tartu Ülikool, Eesti Üliõpilaste Selts, Patarei vangla, Nõmme, Komi söekaevanduslaager, Abani linn Krasnojarski krais, Kirjanike Maja Tallinnas
3.	Missuguse tuntud eesti kirjanikuga sattus Jaan Kross Patarei vanglas ühte kongi?		Heiti Talvik
4.	Märgi ära õige/vale (Jaan Kross „Tiit Pagu“)	<p>a) „Tiit Pagu“ on Jaan Krossi noorpõlves kirjutatud ja esimesena avaldatud värssromaan.</p> <p>b) Tiit Pagu kuulus korporatsiooni Patria nagu Jaan Krossi noorpõlves.</p> <p>c) Tiit Pagu õppis Tartu ülikoolis juurat nagu Jaan Krossi.</p> <p>d) „Tiit Pagu“ tegevus toimub nõukogude okupatsiooni eelses Eestis 1930. aastate lõpul.</p> <p>e) Tiit Pagu läks Lo kirja viima lootuses kohtuda Eestis tegutsenud noorkommunistidega.</p> <p>f) Tiit Pagu oli oma isa Jaak Paguga ja ema Marta Paguga väga lähedane.</p> <p>g) Tiit Pagu pärines rikka ärimehe perekonnast ja harjunud nooruses jõukat elu elama.</p>	<p>a) „Tiit Pagu“ on Jaan Krossi noorpõlves kirjutatud ja esimesena avaldatud värssromaan. / vale – kirjutas noorena, aga ilmus alles postuumselt</p> <p>b) Tiit Pagu kuulus korporatsiooni Patria nagu Jaan Krossi noorpõlves. / vale – Jaan Kross oli EÜSi liige</p> <p>c) Tiit Pagu õppis Tartu ülikoolis juurat nagu Jaan Krossi. / õige</p> <p>d) „Tiit Pagu“ tegevus toimub nõukogude okupatsiooni eelses Eestis 1930. aastate lõpul. / õige</p> <p>e) Tiit Pagu läks Lo kirja viima lootuses kohtuda Eestis tegutsenud noorkommunistidega. / vale</p> <p>f) Tiit Pagu oli oma isa Jaak Paguga ja ema Marta Paguga väga lähedane. / vale</p>

		<p>h) Tiit Pagu oli kõneosav noormees, kes meeldis paljudele tüdrukutele. i) Tiit Pagu ja Lo Tarvel olid teineteisesse armunud. j) Tiit Pagu armuke oli rikka ärimähe Karolus Kõhu abikaasa Iira Kõhk. k) Jaak Pagu lootis Tiidu armusuhte abil oma äri laiendada. l) Jaan Raud tutvustas Tiit Pagule kommunistlikku kirjandust.</p>	<p>g) Tiit Pagu pärines rikka ärimähe perekonnast ja oli harjunud nooruses jõukat elu elama. / õige h) Tiit Pagu oli kõneosav noormees, kes meeldis paljudele tüdrukutele. / õige i) Tiit Pagu ja Lo Tarvel olid teineteisesse armunud. / vale j) Tiit Pagu armuke oli rikka ärimähe Karolus Kõhu abikaasa Iira Kõhk. / õige k) Jaak Pagu lootis Tiidu armusuhte abil oma äri laiendada. / õige l) Jaan Raud tutvustas Tiit Pagule kommunistlikku kirjandust. / õige</p>
5.	<p>Jaan Krossi teostes on tihti tegelasteks eesti kultuurilooliselt olulised tegelased. Ühenda Jaan Krossi teos ja ajalooline isik, kes on antud teoses tegelane.</p>	<p>Johann Voldemar Jannsen Kristjan Jaak Peterson Timotheus von Bock Vene keiser Nikolai I Michel Sittow Johann Köler Jaak Sirkel</p> <p>„Pöördtoolitud“ „Taevakivi“ „Keisri hull“ „Neli monoloogi Püha Jüri asjus“ „Doktor Karelli raske öö“ „Kolmandad mäed“ „Wikmani poisid“</p>	<p>Johann Voldemar Jannsen – „Pöördtoolitud“</p> <p>Kristian Jaak Peterson – „Taevakivi“</p> <p>Timotheus von Bock – „Keisri hull“</p> <p>Vene keiser Nikolai I – „Doktor Karelli raske öö“ või „Keisri hull“</p> <p>Michel Sittow – „Neli monoloogi Püha Jüri asjus“</p> <p>Johann Köler – „Kolmandad mäed“</p> <p>Jaak Sirkel – „Wikmani poisid“</p>

6.	Missugune antiikmütoloogia tegelane oli Kristiina Ehini eeskuju ja iidol lapsepõlves?		Penelope
7.	Millise kirjandusauhinna on saanud nii Jaan Kross kui Kristiina Ehin?	Eesti Vabariigi kultuuripreemia, Tartu medal, Virumaa kirjandusauhind, Eesti Kultuurkapitali kirjanduse aastapreemia, Tallinna vapimärk, Gustav Suitsu luulepreemia	Virumaa kirjandusauhind (Kross 5x, Ehin 1x)
8.	Jaan Krossi romaanis „Wikmani poisid“ tahetakse Juhan Pukspuu magneesiumiplahvatuse pärast Wikmani koolist välja visata. Tema jäämise tingimuseks on sooritada kõikides ainetes eksamid. Juhan Pukspuu teebki eksamid poiste abiga ära, aga võtab siis paberid Wikmani juurest välja ja läheb teise kooli. Mis kooli läks Juhan Pukspuu?		Gustav Adolfi Gümnaasium GAG Kusti kool
9.	Millise linna hävitamisest räägib Kristiina Ehini luuletus, mis algab: <i>Juba viiendat nädalat hüüab üle maailma uudisteruupor et iga päev iga tund on langemas .....</i>		Mariupol

10.	Mis oli selle laulupeo teema/pealkiri, millele kirjutas nimiloo Kristiina Ehin?		„Aja puudutus. Puudutuse aeg“ (2014)
11.	Kes oli rahvuselt Võisiku mõisniku Timotheus von Bocki abikaasa?		Eestlanna/eestlane
12.	Ansambli Elephants From Neptune koosseisu kuulub muusik, kelle isa, tuntud eesti näitleja, kehastas Jaan Krossi romaani põhjal tehtud teleseriaalis „Wikmani poisid“ direktorit. Kes oli see näitleja?		Mikk Mikiver
13.	<p>Kelle poole pöörduetakse telefonikõnega abisaamiseks järgmises Kristiina Ehini luuletuses?</p> <p><i>Ei saa mitte vaiki olla lauuviisi lõpeta Vaikimine oleks vale Sunniks südant lõhkema</i></p> <p><i>Tahan täiel häälel laulda Kõvast' kannelt kõlista' Seistes äärel musta hauda .....(kellele?) helista</i></p>		Riigipeale

14.	Kristiina Ehin elas aastatel 2004-2005 Mohni saarel ja töötas saarevahina. Missugune luulekogu on sealsetest muljetest inspireeritud?		„Kaitseala“
15.	Piltidel on kujutatud Jaan Krossi ja Kristiina Ehini lähisugulased. Ühenda pilt õige nimega.	 	<p>Kristiina Ross</p> <p>Maarja Undusk</p> <p>Ellen Niit</p>

Piret Ehin

Märten Kross

Eerik-Niiles Kross

Andres Ehin

Ly Seppel

<p>16. Millisest Krossi teosest pärinevad järgmised katkendid?</p> <p><i>a) „,,Mulle anti harilikku vanglamaja toitu. Kui seda uksest sisse tariti, nägin ma, sedasama viidi puunõudes ka teistesse kasemattidesse, neid oli Salajases majas veel kümme või üksteist. Kaera- ja jahuputru, keedetud loomaliha, mõnikord kala, kapsa- või peedi- või naerisuppi, musta leiba. Aga esimesest päevast peale toodi mulle lisaks šokolaadi ja sigareid. Plutalov ütles: keisri isiklikul käsul. Nii et mädane, hallita, unune! Ja jära musta leiba! Aga hammusta šokolaadi peale ja mõtle oma keisrist magusasti...“</i></p> <p><i>„Noh, magusasti sa temast mõtlema ei hakanud...“</i></p> <p><i>„Ma ei p u u d u t a n u d neid tema ande! Need viidi need viidi mõne päeva pärast ära – ja uued karbid toodi asemele. ... Hiljem kui ta mulle klaveri saatis – seda ma puudutasin küll... Seal ei saanud ma kiusatusest jagu.““</i></p> <p><i>b) „,,Jäta, ema. Mistarvis. Ma rääkisin nagunii Peetrile kõik ära. Ja sain aru, kas kuuled – sain aru, et m u l p o l n u d p i i s a v a l t p õ h j u s t e n n a s t t a p p a.“ Ta hääldas viimaseid sõnu eriti selgesti ja hoidis ema kõhnukesi randmeid oma suurte kollakate kätega. „Hea küll, hea küll, kui sa tahad – ja kui see aitab meil seda unustada –</i></p>		<p>a) „Keisri hull“</p> <p>b) „Väike Vipper“</p>
---	--	--

„ Ta laskis ema randmed vabaks, võttis sinise sideme oma kätte, sättis selle endale leplikult naeratades kaela pani salli otsad kahe selle nurkades leiduva haaknõelaga kinni. “

c) Aga mind ei kammitsenud Riia linnas miski asi. Vöö vööle, kepp kätte ja ära käia. Enne kui kõik leht ja lill päriselt närtsib. Enne kui hakid hakkavad Jakobi torni kogunema. Enne kui talv kõik valgeks valetab. Ära käia. Suuremaltjaolt jo puha tuntud tee. Paljalt need viimased kakskümmend versta. Imelik, et need nõnda ära väsitavad... Papi Grave seletab: Schöne doch deine Gesundheit... Papi Grave seletab kõiksugu tüütust. Oh issand. Mispärast sina selle musta kuuega braveerid? Mh. Esiteks sellepärast, et mul teine hästi räbalaks on jäänud. Aga teiseks, et teiesuguseid narrisid ärritada. /---/ Lihtsalt, et näidata: võib ka teistmoodi kui teie.

d) Neetud lugu: flöödimängust ei tea ma mitte midagi. Niipalju kui mulle meenub, on olemas – mis need olid – plokkflööte ja nokkflööte, ja võib-olla veel miskisuguseid. Aga mis erinevused neil on, sellest pole mul aimu. Ja flöödimuusikast tean ma veel vähem. Minu kõige ilmekam flöödimängumulje on – ho-ho-ho-hoo! – Ta ütles: „Virve – jutustage mulle flöödimuusikast. Sest ma tunnistan: - ma ei tea sellest mitte midagi – Ja siis – sportliku

c) „Taevakivi“

d) „Wikmani poisid“

	<p><i>mõnuga – jaa – aga ometi ka teatud häbenemisega oma häbematuse pärast: „Minu kõige eredam flöödimängumulje on Menzeli „Flöödikontsert“.</i></p> <p><i>e) Aga teate, ha-ha-ha-haa – mina pruugin, kui tõesti tarvis, ka skalpelli üsna osavalt – ja omal ajal, ülikooli ajal, Tartus, kui ma „Estonia“ korporatsioonis üliõpilane olin, käsitsesin ma ka rapiiri. Ja koguni väga osavalt. Ma olin meil isegi kolm semestrit mõõgameistriks. /---/ Saate aru – kümnete aadlisoost härrade seas, kes ise ja kelle isad olid seda mitusada aastat harjutanud – mina – tegelikult talupoiss – neid õpetamas...</i></p>		<p>e) „Doktor Karelli raske öö“</p>
<p>17.</p>	<p>Millistest Ehini teosest pärinevad järgmised tekstid:</p> <p><i>a) „Jooksin ihualasti oma tulevase kaasa ukse taha ega teadnud, ei aimanud uneski, kui sügavaks kõik läheb. Hiljuti avastasin, et mu mehe pea käib kukla tagant lahti. Ma polnud seda varem märganud. Seal on üks luuk. Kui Jaan pärast väsitavat tööpäeva koju tuleb, teeb ta luugi lahti ja võtab oma ajud välja. Need tossavad laua peal, Jaan sirutab jalad diival välja ja vaatab mind õnnelike ja uimaste silmadega.</i></p>		<p>a) „Vetelkõndija“ jutukogust „Viimane Monogaamlane“</p>

<p><i>Tahtsin ju tarka ja haritud meest, aga sain ühe ajujeta jõmmi. “</i></p> <p>b) <i>Sõidame üle koroonaegse Läti piiri Vidzeme viljapõldude vahele mu isapoolseid juuri otsima Meenutan jutte mida räägiti aastakümnete eest küsimärgiga kohanimesid suguvõsa kroonikas vihjeid vereliinile mis vilksatasid vanatädi kirjades Otsisin vastuseid mille küsimustki ei mäleta Suveöö kahiseb ja süda aurab</i></p> <p>c) <i>1. august. Imelik on praegu mõelda linnasaginale. Siin saarel õitsevad ohakad ja meri helgib rahulikult. Sõin metsmaasikaid ja puhastasin koridori seinu vanast rohelisest läikvärvist. Järele jäi punakas vanaaegne krohv. Mõtlesin täna, kas õnn on see, kui sul on juba kõik. Või hoopis see, kui sul pole veel kõike ja saad sellest unistada? Või on õnn see, kui mingil imelikul põhjusel oled rahul sellega, mis on.</i></p> <p>d) <i>Ei tule meil lund ega ole ka jääd ja keegi ei tea mis saab mõtlen ja samal ajal mu käed lõikavad lahti halvaad</i></p>		<p>b) „Janu on kõikidel kaks“</p> <p>c) „Kaitseala“</p> <p>d) „Janu on kõikidel üks“</p>
---	--	--

	<p><i>Seda kas loodi või saadi meid küsin kinni nõõpides pluusi Ja kas vastata täna võibolla või ei mõtlen pestes Ukraina arbuusi</i></p> <p><i>Meis voolavad täna ja hommegi veel Armastusjõgi ja Styx Me kardame ühtmoodi ... Joome teed /---/</i></p> <p><i>e) No kes siis meie klassist ei taha pioneeriks astuda? Palun tõuske püsti. Järgneb pinev vaikus. Võib-olla on õpetaja arvestanud, et sellises olukorras ei julge lapsed tõusta. Tunnen trotsi ja peaaegu kuulen, kuidas mu seljast, otse küüru kohalt, käib läbi jõnksatus, kui ennast pikkamisi kolmandast reast püsti ajan. Vaatan ringi. Minuga koos on püsti tõusnud veel neli poissi. Olen ainule tüdruk. Hiljem mõtlen, kas ehk need poisid, kellega ma polnud kolme aasta jooksul rääkidagi julgenud, olid siiski mu mõtte kaaslased, võimalikud sõbrad.</i></p>		<p>e) „Paleontoloogi päevaraamat“</p>
18.	<p>a) Jaan Krossile avati 2022. aastal Tallinnas Harju tänaval mälestusmärk. Mis on mälestusmärgi nimi?</p>		<p>Pilk</p>

19.	<p>Seo õigesti tsitaat tegelasega</p> <p>a) Meid, eestlasi, on niivõrd vähe, et iga eestlase siht peab olema surematus!</p> <p>b) Mõttele oma isa peale. Sinu isa on riiklikult võttes muidugi hull. Aga teemantkiviga mõõtes on tema kõige ausam mees, keda sa eluilmas oled näinud ja eluilmas näha saad.</p> <p>c) Üldse – välismaale lähevad ainult need, kes tahavad iseene eest kätte maksta. Kes tahab midagi tähtsat, jääb koju.</p> <p>d) Me tahame isaga koos vanaks saada, me otsustasime selle hiljuti ära. /---/ See tähendab just seda. Me otsustasime nii.</p>		<p>a) härra Wikman</p> <p>b) Jakob Mättik</p> <p>c) Timotheus von Bock</p> <p>d) Ly Seppel</p>
20.	<p>Täida õigesti lüngad Jaan Krossi tekstides.</p> <p>Kõik inimesed on sündinud a) .....</p> <p>Kõik inimesed on sündinud b) ..... mere ääres. – Jaan Kross „Maailma avastamine“</p> <p>Ma tahan olla c) ..... tsaaririigi ihus. – Jaan Kross „Keisri hull“</p> <p>Ma ütlen teile: mitte miski ei ole midagi iseenesest. Võtke d) ..... Mõrtsuka käes on see tapmise ja kirurgi käes</p>	<p>Genuas eestlane lille sinise nuga puude raudnael sakslane tormise õnnelikena</p>	<p>a) Genuas b) sinise c) nael / raudnael d) nuga e) eestlane f) puude</p>

elupäästmise riist. Iseenesest ei ole see mitte midagi. – Jaan Kross „Wikmani poisid“

Kuid, saate aru, ma ei taha, et see asi oleks välismaalase tehtud. Teie olete e) .....
– see on peaaegu niisama hea kui venelane.
Teile ei ole mina lihtsalt võõras monarh, vaid teie isiklik keiser, teie isevalitseja, teie isa... -
Jaan Kross „Doktor Karelli raske öö“

Me tundsim, kuis f) ..... süda lõi
ja kuulsime, kuis mullast võrsus rohi.
Puud hüüdsid hääletult: ei või! ei või!
ja haljas rohi sosistas: ei tohi ... - Jaan Kross
„Imeline laas“